

ВИНАРСКО-ЗЕМЛЕДѢЛЧЕСКИ ВѢСТНИКЪ

Редактира се отъ учителитѣ при Държавното Винарско-Земледѣлческо Училище въ гр. Плѣвень.
Главенъ редакторъ: Хр. С. Георгиевъ.

„Винар. Земледѣлчески Вѣстникъ“ излиза два пѣти въ мѣсеца: на 10 и 25 ч.

Годишната му цѣна за България е 4 л., за въ странство — 5.

Всичко, що се отнася до вѣстника, се испраща до редакцията въ гр. Плѣвень.

Необнародвани ръкописи, по желанието на авторитѣ имъ, се връщатъ съ неплатени писма.

За обявления на 4 стр. се плаща по 20 ст. на редъ.

На ученицитѣ въ земледѣлческитѣ, педагогическитѣ и духовнитѣ училища се отстъпа за 3 л. годишно.

Съдържание: 1) Първата италианска пчела—царица въ България; 2) Отгледване на детелината (Trifolium); 3) Състоянието на ломския държавенъ американски лозовъ разсадникъ; 4) Законопроектъ за военни ремонтни дена и чифлици при тѣхъ за практическо обучение на войницитѣ по земедѣлието и клоноветѣ му; 5) Книжнина; 6) Земледѣлчески календаръ; 7) Разни; 8) Въпроси и отговори; 9) Кoresпонденция; 10) Обявления; 11) Подаръци; 12) Поправки и 13) Метеорологически бюлетинъ;

Първата италианска пчела — царица въ България.

нъ К. Бець, градинарь — учителъ и пчеларъ при Държавното Земледѣлческо Училище при Образцовий Чифликъ край гр. Русе, прѣвъ миналий мѣсець Октомврий, тая година, е получилъ на свой разноски отъ Швейцария една италианска пчела — царица. До колкото намъ е извѣстно, тя е първата отъ тоя родъ пчела, която се ввежда въ България. Тази Царица — пчела, придружена отъ нѣколко десетки еднородни пчели — работници, пристигнала на мѣстоназначението си здрава-здравненичка, тѣй щото усърдно старателний за напредъка на нашето пчеларство г. Бець ще може да ѝ употреби за итализиране *) на нашенската обикновена медоносна пчела, *Apis mellifica*. —

Ние никакъ не се съмняваме въ голѣмата полза, която ще произлезе отъ введението на тоя новъ родъ пчела въ България, толкова повече, че нейния животъ е еднакъвъ съ живота на нашенската пчела, съ която ще може плодносно да се съвокупява и, навѣрно, ще може да се възпроизвожда било чистородна, било въ смѣсове (мелези), както туй се е потвърдило въ много други земи, гдѣто италианската пчела е била прѣнесена изъ нейното отечество: Италианска Швейцария и Севѣрна Италия и на всѣкъдѣ, гдѣто е била введена, е дала прѣвходни резултати.

Италианската, именно, пчела най-много е спомогнала на всевътн извѣстния пчеловѣдецъ Дзирзонъ да от-

*) Итализиране въ езика на Пчеларството значи поиталианчване. Една кошерна съ пчели се итализира тогава, когато ѝ се извади нашенската, мѣстната — царица и на мѣстото ѝ се гуди друга отъ италиански родъ, така щото полетка-легка старитѣ мѣстни пчели отживяватъ и се замѣтватъ отъ младитѣ, произходящи отъ яйца, снесена отъ италианска вече оплодена царица. —

крие много тайни въ пчелиния животъ и въ пчелинната държава, и тѣй да може да постави на здрави основи и да защити създадената отъ него нова наука по пчеловѣдството. —

Отець Дзирзонъ, отъ славянско происхождение, свещеникъ въ гр. Ловковицъ, Прусска Силезия, съ помощта на единъ роякъ италиански пчели, които получилъ прѣвъ 1853 год., прѣвъ е доказалъ: 1) че въ една порядъчна пчелинна държава всичкитѣ яйца отъ които произхожда приплода, се снесатъ отъ царицата (матката *); 2) че търтеитѣ въ кошерината сж мъжки пчели, а работницитѣ сж недоразвити женски пчели и че тия послѣднитѣ въ една осиротѣла кошерна (кошерина съ загингла царица) могатъ да носятъ яйца, отъ които могатъ да се развиватъ само търтеи; 3) че всички яйца, отъ които произлизатъ женски пчели, сж оплодени съ мъжко сѣме, а напротивъ — всички яйца за мъжки пчели (яйца за търтеи) не сж оплодени съ такова сѣме и че е възможно отъ всѣко едно яйце за пчела — работница да се отгледа пчела — царица; 4) че пчелата царица се оплодява само единъ пѣтъ за прѣвъ цѣлия си животъ; 5) че младитѣ пчели прѣвъ първитѣ седмици на животътъ си се занимаватъ въ вътрѣшността на пчелинното домакинство, — единствено съ отгледванието на приплода; 6) наконецъ, съ италианската пчела Дзирзонъ съ извѣсность установилъ по колко време всѣко едно пчелно сщество: царица, работница, търтеи изисква, за да достигне съвршенното си развитие.

Отъ изброяванието на тия открития, направени въ живота на медоносната пчела, нашитѣ читатели могатъ да си съставятъ едно повърхностно понятие за голѣмото значение, което е имала и има италианската пчела както частно за практическото пчеларство, тѣй и за науката въобще. —

Относително вънкашността си италианската пчела

*) Това е забѣлжилъ най-напредъ Английски пчеларъ Бутлеръ въ 1609 година. (В. Р.).

въ сравнение съ нашенската не съставлява, освѣнъ едно видоразличие (варietetъ). Тя се отличава отъ нашенската пчела главно по това, че у нея (италийската пчела) първитѣ три прешлени, по-добрѣ прѣстени, които съставляватъ заднята частъ на тѣлото ѝ, иматъ жълтъ цвѣтъ, когато цвѣтътъ на сжщата тѣлесна частъ у нашенската пчела е черенъ. —

Това, което безъ разлика всички разумни пчелари, които сж имали случай да развѣждатъ италианската пчела, хвалитъ у сжщата пчела — и за което и ние най-горѣщо ѝ прѣпорѣчваме на вниманието на пчеловѣдцитѣ въ отечеството ни, — е нейната кротость, трудолюбие и радушна защита.

Х.

По поводъ на горното съобщение има да кажемъ слѣдующето:

Наистина, че за подобруването на нашето пчеларство би трѣбвало да се обмисли по сериозно, защото нито единъ клонъ отъ селското ни стопанство не отпада така бърже, както пчеларството. Мнозина мислятъ, че съ въвеждането на Дзирзоновитѣ кошерини ще се подобри злото, — ще се възвръктъ блаженитѣ и възнаградителни години за пчеларитѣ!..... Не стои причината само тука, а да прѣисваме лоши страни на нашата пчела, която прѣди 25 години (въ турско врѣме) е била грудолубива и е възнаграждавала трудътъ на пчеларитѣ, не би трѣбвало, защото съ течение на врѣмето сж се измѣнили обстоятелствата за нейния нормаленъ животъ, което влияе, разбира се, върху трудолюбието ѝ.

Не би трѣбвало да отиваме много на далечъ, да търсиме причинитѣ, които сж повлияли за отпадането на нашето пчеларство, стига само да си припомнимъ условията, при които сме пчеларствували прѣди врѣме и причината излиза сама по себе си — нѣма паша, — слѣдователно нѣма да има и пчеларство.

Съ залѣсяването на празнитѣ пространства, съ отгледването на легиуминозитѣ растения въ по-голямъ размѣръ и ако се положитъ грижи за отгледването на диворастиащитѣ и културни медоносни растения, условията за пчеларствуване ще се създадатъ отъ нове, а дзирзоновитѣ кошерини пакъ ще си останатъ като срдѣство за по-успѣшно пчеластвование, ама не и като условие, безъ което пчеларството трѣбва да отпадне.

Какви подвижни рамки, какви стѣкени прозорци е имала дупката въ скалата на Ледшинския връхъ между селата Гложене и Брѣговица, та 11 души селени сж си раздѣлили по 18 ока медъ прѣвъ 1880 год.?) Разбира се, никакви, а само условията сж благоприятствували за живота на пчелата. Добрия вървежъ на работитѣ въ единъ пчелинъ, зависи и отъ расата на пчелата, съ която се стопанствува.

На това е обърналъ внимание Г-нъ К. Бецъ, учитель градинарь и пчеларъ при Държав. Практ. Земледѣлческо Училище при Образцовий Чифликъ край гр. Руссе, който е кушилъ на свой разноски една матка отъ италианска порода, придружена съ нѣколко работници — пчели отъ Швейцария. Италианската пчела се отличава не само отъ нашенската, и отъ всичкитѣ до сега извѣстни пчели по слѣдующитѣ си добри качества:

1. Тя е много трудолюбива, даже и при най-несгодни условия, споредъ наблюденията на Дзирзона, тя превъсходствува другитѣ пчели.

2. Парицата отъ италианска порода е забѣлжителна по своята плодovitостъ.

3. Италианскитѣ пчели сж много по нечувствителни на студѣтъ.

4. Тѣ назиктъ своитѣ кошерини много храбро и

5. Тѣ сж много кротки.

Едно само лошо свойство иматъ тѣзи пчели, че много обичатъ да нападатъ и да ограбватъ медътъ изъ кошеринитѣ на

*) Съобщава майсторъ Марко.

други пчели.

По външния си изгледъ италианската пчела се отличава отъ другитѣ видове по това, че първитѣ ѝ три прешлена на коремната частъ сж жълти, Споредъ Рута тази жълта боя се промѣнява въ кестенява, тъмна, тъмно-кестенява, когато пчелитѣ сж гладни, защото прѣшленчетата се свиватъ едно въ друго.

Опититѣ, които ще направи Г-нъ Бецъ съ итализирането на нашенската пчела, ще покажатъ най-ясно, да ли причината за отпадането на мѣстното пчеларство е нашенската пчела или други нѣкои условия, които не благоприятствуватъ за това.

Азъ мисля, че и най-трудолюбивата пчела въ покрай дунавскитѣ окржзи не може да възнагради трудътъ на пчеларя до тогазъ, до като не се взематъ по сериозни мѣрки за подобруване на медоносната флора.

Това може да се постигне, като се завзематъ, отъ една страна, земледѣлческитѣ надзиратели, отъ друга, постояннитѣ комисии, отъ третя, горскитѣ инспектори да залѣсятъ празнитѣ мѣстности, да внушаватъ засѣяването съответствующи ниви съ легиуминозни растения, а че тогазъ чакъ да се пропагандира за съставянето на пчеларски дружества, които ще могатъ да подобриятъ пчеларството до най-високата стѣпенъ на съвършенство.

Тѣзи нѣколко реда сж мнѣние и, може би, че ще си останатъ въ този вѣстникъ вписани, като мнѣние и за дълго врѣме още, ама нека му мислятъ онѣзи, прѣдъ които стои въпроса за разрѣшаване.

Да залѣсяваме баиритѣ не е злѣ, защото ще имаме дървенъ материялъ за всѣкакви нужди; да ореме нивитѣ и да ги засѣяме съ детелина, люцерна пакъ не е злѣ, защото само тогава ще можеме да използваме разумно милионитѣ, които изразходваме за скотовѣдството въобще, тогава само ще подобриме нашия добитѣкъ, а съразмѣзно съ него ще се подобри и пчеларството и тогава чакъ ще имаме право да кажеме, че по нашето отечество тече медъ и масло.

Отгледване на детелината (*Trifolium*).

Детелиновитѣ растения се отличаватъ отъ другитѣ легиуминози по главичкообразнитѣ си цвѣтове, които иматъ кръгла или въздължнеста форма. Листата имъ сж троераздѣлни, отъ гдѣто сж получили името си въ нѣкои окржзи „трилистникъ“ „трифилъ“, а така сжщо и латинското название „*Trifolium*“. Плодътъ имъ е шушулка, въ която има отъ 1 до 3 зърна.

1. *Червената детелина* *Trifolium pratensis*. Още въ най-старо врѣме червената детелина е отгледвана въ Холандия и Ломбардия, като културно растение и отъ тамъ е прѣнесена по различнитѣ страни на Европа. Тя се отличава отъ другитѣ детелини по това, че расте буйно, (достига една височина до 60 с.м.) съ расклонено стебло, което е обраснжто съ много и въздължнесты лиса. Цвѣтнитѣ главички при червената детелина сж поставени на-често по двѣ заедно. Шушулкитѣ съдържатъ обикновено по двѣ сѣмена. Цвѣтоветѣ ѝ биватъ червени. Червената детелина расте съ добъръ успѣхъ при слѣдующитѣ условия:

1. Климатъ и почва.

Червената детелина расте най-сигурно въ умѣренъ климатъ, гдѣто падатъ по чести дѣждове. На Сѣверъ расте по-добрѣ, отъ колкото на Югъ. Тя страда често както отъ раннитѣ, така и отъ къснитѣ мразове, още повече ако бжде засѣта на мокри почви. Есени посѣтатата детелина въ мѣстности, гдѣто владѣйтъ сухи зими, бива често пжти повреждана, вслѣдствие честото замръзване на почвата, отъ което произлиза раскъсване на коренчетата, безъ които тя не умира, но закжснява косидбата, а често пжти и приходитѣ биватъ слаби. Най-добри почви за червената детелина сж влажнитѣ иловести и глинести съ дълбока орница и богати на варъ почви, а подорницата трѣбва да има приблизително свойствата на орницата, защото детелината прѣска дълбоко своитѣ корени и ако подпочвата е камениста или мочурлива, то тѣ нѣма да намѣржтъ нужното количество храна. Хумознитѣ почви не сж толкова сгодни за културата на червената детелина, защото отъ една страна въ тѣхъ тя измѣрзва по-

често, а отъ друга, когато детелината е малка, буренигъ на тѣзи почви растятъ много бърже и ѝ задушватъ. Пѣсъкливитѣ почви сж много сухи и ровки за тази детелина.

Мѣстоположението на почвата има доста голѣмо влияние за приходността на детелината. Лжкитѣ сж по сгодни отъ колкото баиритѣ.

2. Приготовление на почвата.

Особенно внимание трѣбва да се обърне при отгледването на детелината на начина, по който се приготвя почвата. Даже и твърдѣ е възможно, че е тази причината, за гдѣто детелината, раздадена отъ Министерството на Земледѣлието и Търговията прѣвъ послѣднитѣ години, не даде добри резултати. Почвата за тази цѣль трѣбва да се прѣоре най-малко два пкти, при което да се гледа да не се обърне и мървицата. Подирѣ втората оранъ, а обязательно прѣди сѣйдбата, почвата трѣбва да се тѣрмжи. Ако почвата е легка и разработена, тази работа може да се извърши и съ обикновени тѣрнени брани (влакули), но ако тя е тѣжка — трѣбва да се употребятъ желѣзни брани.

3. Мѣсто въ сѣйдбообрацението.

Детелината расте най-добрѣ, когато се засѣе на угарѣ или подирѣ наторени окопвателни растения, — картофи, цвѣкло и др. защото тя изисква исчислена отъ плѣвели почва, които особенно и врѣдятъ въ първия периодъ на развитието ѝ. Червената детелина трѣбва да свари почвата въ стара сила. Тя не расте съ добъръ успѣхъ подирѣ шушулковитѣ, бобовитѣ растения (бобъ, грахъ, и леща).

Обикновено червената детелина се сѣе съ запазительно растение, понеже въ първия периодъ на развитието си тя загива много лесно. Като такива трѣбва да се избѣржтъ растения съ тѣсни листа, защото растенията съ широки листа ѝ задушватъ. Най-добро покровно или запазительно растение за детелината е овѣса или ячменка. Ржжата и пшеницата не сж добри покровни растения за детелината, а особенно постѣдната, защото има дълга вегетация, когато долнитѣ листа на овѣса и ячменка отпадат и детелината се сгрѣва отъ слънчевитѣ лжи по рано. Детелината се сѣе съ покровно растение съ цѣль да се запази въ младата си възраст отъ раннитѣ пролѣтни студове, а прѣвъ лѣтото отъ горѣщото слънце. Понеже отъ начало детелината се вкоренява мжно, то, ако се засѣе сама, силнитѣ пролѣтни порои могатъ да ѝ отвлѣжжтъ много лесно. *Освѣнж* горѣказанитѣ растения, като покровно растение може да се употреби виката, ленътъ, гречихата и др. *).

Червената детелина остава почвата въ добро физическо състояние, — богата на хранителни материи, а особенно на азотъ.

На една и сжца почва не трѣбва да се сѣе детелина една година подирѣ друга: тя обикновено дожда слѣдъ шестъ години подирѣ себе си. Червената детелина е най-добъръ прѣдшественникъ на житнитѣ растения.

4. Торение.

Червената детелина расте съ най-добъръ успѣхъ въ почви, които сж богати на калий и фосфорна киселина. Тѣзи материи могатъ да се доставятъ въ почвата или съ искусствени фосфорени и калияни торове, или съ пепельта отъ огнището. Най-добра пепель за торъ може да служи онази, която се е получила отъ джбово или буково дърво, защото съдържа казанитѣ материи въ по-голѣмо количество. Пепельта, която се е употреблявала за правение на сапунъ, не може да се употреби за торение, защото калий-главната хранителна материя се е разтопила въ водата и заедно съ неж се е отцедилъ.

Прѣвия хлѣвски торъ (гюбре) никакъ не понася на червената детелина, а на почви, които сж наторени прѣди една или двѣ години съ такъвъ торъ, тя расте добрѣ.

*) *Заблѣжка.* Детелината не се сѣе чисто не само за това, че се вкоренява бавно въ младата си възраст, тукъ има и други причини, които заставляватъ земледѣлицѣ да ѝ сѣятъ непременно съ запазительно растение: тѣ иматъ чисто икономически характеръ. Въ първата година детелина не дава почти никакъвъ приходъ, когато съ запазительно растение земледѣлецъ използва почвата си, а послѣдующата година полето се използва като детелинище.

5. Сѣме и сѣйдба.

Прѣди всичко сѣмето трѣбва да бжде чисто и да не е смѣсено съ сѣмена на пѣкои плѣвели, а особенно съ онѣзи на вилината коса или, както ѝ наричаме още, кукувича прѣжда. Сѣмето на кукувичата прѣжда, сравнено съ сѣмената на детелината, е по-малко и боядисано съ кално — кестенява боя. Червената детелина трѣбва да има пълно и лѣскаво сѣме съ жълтата боя. Колкото повече сѣмена се намиратъ извъ между сѣмето на детелината, по дебелията частъ на които да е боядисана съ виолетова или синьо-зелена боя, толкова то бива по доброкачествено.

Тази боя на детелиновото сѣме се промѣнява въ кестенява толкова повече, колкото сѣмето е по-старо. Разбира се, че старостта на сѣмето има голѣмо влияние върху кълняемостта му; още първата година то губи 10% отъ кълняемостта си, третата година губи повече отъ 12%, когато десетъ години старо сѣме има кълняемостъ само 3%. За това именно и земледѣлцитѣ, когато купуватъ детелиново сѣме, трѣбва да обърнатъ внимание на неговата кълняемостъ. Това става по слѣдующия начинъ: отчитатъ се 100 зърна и се поставятъ всеко отдѣлно между единъ мокъръ парцалъ. При обикновена температура сѣмената ще прокълнятъ. Ако отъ стотѣхъ сѣмена сж прокължнли 90, то сѣмето е достатъчно кълнемо и добро, ако ли понижатъ по малко — сѣмето не е добро и не трѣбва да се купува. Този опитъ трѣбва да се повтори и потрети, та да може да се увѣриме въ дѣйствителната кълняемостъ на сѣмето.

Най-добри резултати отъ червената детелина се получаватъ, когато тя се засѣе рано на пролѣтъ, защото въ такъвъ случай се използва земната влага. При сѣйдбата на детелината трѣбва да се внимава, щото сѣмената да не паднатъ по-дълбоко отъ 0.5—1 с.м. въ почвата, даже тя може да се засѣе, когато вече покровното растение е израснало, безъ да се зарѣва. Относително дълбочината, на която трѣбва да се засѣе детелината, гледа се на физическитѣ свойства на почвата: колкото почвата е по ровка, толкова сѣмето се заравя по дълбоко, но никогажъ не по-дълбоко отъ 2 с.м. За зарѣване на сѣмената трѣбва да се употребятъ повъзможностъ по легки брани; въ насъ тѣрненитѣ брани ще извършватъ тази работа много добрѣ, стига само почвата да бжде приготвена добрѣ. Засѣването на детелината може да стане отъ ржка или съ помощта на ржча и широко-сѣялка. Ако сѣмето се засѣва съ редосѣялка, трѣбва редоветѣ да се поставятъ на 10—15 с.м. на далечъ единъ отъ други. Въ всекой случай сѣмето трѣбва да се размѣси прѣждеврѣменно съ пѣсъкъ, защото иначе сѣйдбата нѣма да се извърши правилно. Детелината не прѣуспѣва така добрѣ, когато е засѣта сама (чиста), отъ колкото въ смѣска съ райграсъ, или съ тимотейка или, както се казва, „поино прасе“.

Количеството на детелиновото сѣме, което трѣбва да се хвърли на 1а (10 нови дюлюма), зависи отъ почвата, климата, отъ смѣскитѣ и покровното растение, съ които ѝ сѣеме. Тѣй напр. ако сѣме детелината съ покровно растение, трѣбва да употребиме най-малко 20kg. сѣме, а за основаването на искусствени ливади тя се засѣва обикновено съ райграсъ, и съ тимотейка. На добри, срдно-тѣжки почви детелината се засѣва съ райграсъ: 20kg. детелина и 10kg. райграсъ, а на много тежки и на легки се сѣе съ тимотейка. Въ този случай се употребаватъ 24kg. детелина и 8kg. тимотеева трѣва.

Най-добра смѣска за постоянни ливади съставлява: 8kg. червена детелина, 5kg. бѣла, 4kg. жълта детелина, 10kg. райграсъ, 6kg. тимотеева трѣва и 2kg. кимионъ.

Почви, които могатъ да се заводняватъ, обикновено се засѣватъ съ 16kg. червена детелина, 5kg. тимотейка, 6kg. райграсъ и 4kg. люцерна.

На дълбоко изорани почви съ добъръ успѣхъ може да се основе искусствена ливада, като се засѣе слѣдующата смѣска: 8kg. червена детелина, 8kg. люцерна, 24kg. еспарзета и 6kg. райграсъ.

На добрѣ разровкани цѣлини, съдържащи малко пѣсъкъ, най-добра смѣска за ливада е: 6kg. червена детелина, 6kg. бѣ-

ла детелина, 8kg. жълта детелина, 8kg. тимотева тръва и 2kg. овъсеница овча (*Festuca ovina*).

6. Отглеждане на детелината през време на вегетацията.

Тамъ, гдѣто детелината е засѣта есенно време, на пролет рано трѣбва да се прегледа да-ли зимнитѣ мразове не сж иж истръгнажи изъ земята. Това явление се срѣща много често, когато детелината е засѣта на лежки почви. Въ случай, че мразътъ е раскъсалъ коренитѣ на детелината, то по нивата трѣбва да се прѣкаратъ лежки желѣзни или дървени валци, за да иж притиснатъ къмъ земята. Въ първия периодъ на развитието си детелината расте много слабо, когато буренитѣ (плѣвелитѣ) растятъ, напротивъ, много бърже и иж задушаватъ. Земледѣлеца би трѣбвало да се погрижи презъ пролѣтътъ да исчисти нивата си отъ плѣвелитѣ, които прѣчятъ на правилното развитие на детелината. За тази цѣль трѣбва земледѣлеца да очисти почвата, на която ще сѣе детелината, отъ пирея (троскота) прѣди сѣидбата ѝ, защото послѣдния стѣга съ подземнитѣ си стебла така силно почвенитѣ частици, щото коренитѣ на детелината въ младата си възраст не могатъ да намерятъ благоприятни условия за развитието си. Най-опасния плѣвелъ, който дѣйствува вѣдно на детелината, е видината коса или свилата (кукувича прѣжда). Единичното срѣдето противъ този плѣвелъ — паразитъ е да се покосятъ нападнатитѣ петна по нивата отъ него още прѣди цвѣтението му и да се изгори, а мѣстото гдѣто е расалъ, да се полѣе съ 5 % растворъ отъ зеленъ камакъ или мочъ.

7. Косидба и приходъ.

Времето за косидба на детелината трѣбва да се опрѣдѣли доста точно, защото, ако иж оставиме да прѣзрѣе, ще се получи, наистина, много храна, но тя ще бѣде груба и малко хранителна, когато, ако иж окосиме много рано, ще получиме малко сѣно, което ще бѣде въ ущърбъ на земледѣлеца.

Най-подходяще време за косидба на детелината е, когато започне да цвѣти (въ полуцвѣтъ).

Колкото се отнася до приходитѣ отъ неж, то тѣ биватъ съвсѣмъ различни и зависятъ отъ почвенитѣ и климатически условия. При най-подходящи условия за културата ѝ отъ 1ha пространство може да се покоси 20,000—40,000kg. зелена храна или 4—8000kg. сѣно. (Слѣдва).

Състоянието на ломския държавенъ американски лозовъ разсадникъ.

Съ появяването на филоксерата почиха да се правятъ тукъ-тамъ разсадници и образцови лозя за култивиране най-благородното растение — лозята. Отъ като тя опустоши повечето винодѣлчески страни и още слѣдва да заразява, то, правителствата на другитѣ държави и частни лозаритѣ принудихъ се съ помощта на противостоящи подложки на филоксерата, направо или чрезъ облагородяването имъ, да възобновятъ лозята си. Нашата държава, като винодѣлческа, лозарството има за неж високо значение, толкова повече, че отъ него страната ни има близо три милиона лева годишенъ доходъ. Прѣдъ видъ на туй, нашето респективно министерство, слѣдъ констатиране на филоксерата, не забъсне да вземе нуждитѣ мѣрки. То назначи особенъ персоналъ по борбата съ неж и почихъ да устройва разсадници отъ американски лози. Като е отъ такава важностъ лозарството у насъ, мислѣ, не ще бѣде безъ интересно да запознаж читателитѣ съ тукашния разсадникъ, увѣренъ, че всѣки интелигентенъ лозаръ се интересува да знае какво се върши и у насъ съ новата култура.

Въ заразенитѣ ломски лозя, въ 1893 година, тури се основа или се основа образцовъ разсадникъ отъ американски лози. Съ долнитѣ нѣколко реда искамъ да опишъ като какво е получено отъ тогава до сега въ този разсадникъ, що е извършено и каква е вегетацията на саденитѣ и присаденитѣ прѣчки. — Прѣзъ пролѣтътъ на 1893 год., по инициативата на Почитаемото Финансово Министерство, получихъ се нѣколко грама рязни сѣмена отъ американски лози. Като се получихъ сѣмена-

та, не се стратифицирахъ, понеже нѣмаше време, а се посѣяхъ по слѣдующия начинъ: мѣстото се натори и разехвърли по него пѣськъ, прѣкопа се на 20—25с.м. дълбочина, подравни се и се направи на лѣхи; въ всѣка лѣха се направихъ 3—6 с.м. дълбоки браздици, отдалечени една отъ друга на 35—40 с.м.; въ тѣхъ се посѣ сѣмето, отдалечено едно отъ друго (нейдѣ по двѣ на едно мѣсто) по на 2—5с.м., слѣдъ което се закриваше съ хумозна почва, разхѣсена съ пѣськъ. Нѣкои отъ сѣмената покарахъ на 4-та недѣля, повечето не покарахъ същата година. Главната причина за непокарването имъ е, че сж били стари. Тѣзи, които покарахъ на слѣдующата пролѣтъ, се пикирахъ, т. е. извадихъ се сѣменицитѣ (едногодишнитѣ растения), скратяхъ се коренчетата имъ и се отрѣзвахъ лѣтораститѣ на едно око; слѣдъ туй се турихъ въ разсадника

Сжщата, 1893 год., получихъ се 4000 американски лозови неукоренени прѣчки отъ сортоветѣ: *Riparia Sauvage*, *Rip. Portalis*, *Solonis*, *Rupestris Metalica* и *R. monticola* и 2000 нашенски прѣчки — Сифта, Гжмза и Вията отъ гр. Руссе. Послѣднитѣ се доставихъ съ цѣль да се опита, колко ще противостоятъ на филоксерата и съ време да има материалъ за присаждането. При полагането имъ въ разсадникъ, тури се по тѣхъ жива филоксера. По колко начина се ратихъ, както единитѣ, така и другитѣ прѣчки, и какъ се турихъ въ разсадникъ за получаване на корени, за това имаше извлечение отъ единъ мой рапортъ до Почитаемото Финансово М-во, публикувано още сжщата година въ сп. „Цѣлина“. — Като се положихъ прѣчкитѣ въ земята, тѣй както ни учи лозарската наука и практика, на слѣдующата пролѣтъ (1894 г.), при настъпване на сгодното време, извадихъ се отъ земята, като се гледаше да не се поврѣждатъ коренитѣ имъ, турихъ се по 100 прѣчки вѣдно, въ земята подъ сушина, това се прави за спиране на вегетацията имъ. Знае се, че до време на посаждането на постоянно мѣсто или за присаждане, прѣчкитѣ не трѣбва да бѣдѣтъ сочни. Въ началото на мѣс. Априль се захванъ приготвянето на прѣчкитѣ, за да се садятъ на постоянно мѣсто. Приготвянето се състои въ скръпяване стѣпалнитѣ корени на 10—15 с.м., съвършено отрѣзване на страничнитѣ и росни коренчета. Прѣчкитѣ, които щѣхъ да се посадятъ, отрѣзвахъ се по на едно око; а на тѣзи, които служихъ за облагородяване, не се оставаше никакво око, а се скратяхъ на 25—30с.м. дължина. Презъ неж пролѣтъ се запознахъ работницитѣ на разсадника съ най-употѣбителния начинъ на присаждането. Не се присадихъ въ голѣмо количество, понеже се имаше нужда отъ прѣчки, за това всичкитѣ се посадихъ на постоянно мѣсто. Посаждането на укорененитѣ прѣчки се извърши, като се правеше една дупка 60—70с.м. широка и 50—60с.м. дълбока. Прѣди да се садятъ, прѣчкитѣ се потапахъ въ каша отъ глина и краешки извержения, тогава се турихъ почти перпендикулярно въ дупката, като се закриваше едната ѝ третина съ торъ, размѣсенъ съ пѣськъ, и се тхпчеше; послѣ се закриваше цѣлата съ рохка земя, като пакъ се набиваше. По този начинъ се посадихъ близо 3000 прѣчки една отъ друга по на 1.40м. расстояние. Тукъ има да забѣлѣжъ, че прѣчкитѣ се садихъ по начинъ съ дупки, понеже мѣстото, на което се посадихъ, не бѣше риголено, т. е. на 60—70с.м. раскопано — разорано.

Прѣзъ сжщата пролѣтъ (1894 г.) се получихъ 40,000 американски лозови прѣчки отъ сортоветѣ: *Ripar. Sauvage*, *Rip. Portalis*, *Solonis*, *Rupestris Metalica*, *Jaguez* и нѣколко прѣчки отъ неизвѣстенъ мене сортъ. Тѣ се положихъ веднага въ разсадникъ, понеже бѣхъ набѣхили. Почвата, въ която се турихъ, сжщо не бѣше риголена по нѣмание време, на нѣмаше и достатъчно мѣсто. Почитаемия Ломски Градски Съвѣтъ бавеше отчуждаването на опрѣдѣленото мѣсто. Прѣзъ лѣтото мѣстото на туренитѣ 40,000 прѣчки въ земята се плѣвѣше и почвата се държеше, по възможностъ, рохка. Покаралитѣ прѣчки имахъ 1—2 метра дълги лѣтораста. Прѣзъ есенята се риголи съ лопата едно пространство отъ 1½ декарь. Прѣзъ това време всичкото пространство на разсадника стана 14 декара.

* На другата пролѣтъ (1895 год.) почихъ се рязането на

двѣгодишниятъ пръчки, а също се извадихъ и покаралитъ отъ разсадника. — Прѣзъ ней година не сж получихъ пръчки, поради новата болестъ по лозята *Gommose bacillaire*. Отъ изваденитъ пръчки, повече отъ 3000, се посадихъ на постоянно мѣсто и една частъ отъ тѣхъ се испрати на Видинския и Раховския държавни разсадници. Това се направи, защото въ тукашния разсадникъ нѣмаше мѣсто. Хилядо отъ изваденитъ пръчки, отъ всекой сортъ по нѣколко, се облагородихъ чрѣзъ английската копулация и веднага слѣдъ облагородяването (въ крайтъ на мѣс. Априлъ) се турихъ въ разсадника. Присажданieto имъ и турянието въ земята за укореняване станж по най-новата тогавашна метода, прѣпоръчана отъ лозарската наука и практика. По прѣди се е практикувало, па и сега може да е нейдѣ въ употребение, што пръчкитѣ, слѣдъ като се присаждѣтъ, да стоикъ нѣколко дни въ мжхъ или пѣськъ; обаче, въ послѣдно врѣме се гледа, штоо растоянието между облагородяването и турянието имъ въ земята да бжде, колкото се може, по-кратко. Прѣзъ лѣтото работницитѣ се запознахъ съ отгледванието на американската лоза, т. е. кога и какъ трѣбва да става вързванието, кога да се кршжтъ или съгратяватъ прѣдатоchnитѣ лѣторастаи, отъ гдѣ трѣбва тѣ да се кршжтъ и прѣзъ кое врѣме трѣбва да се изврши скратяванието на пръчкитѣ (лѣтораститѣ) и др. — Всичкитѣ сортове, съ исклучение *Jaquez* и *Rup-estris*, вегетиратъ прѣвсходно. Отъ тѣхъ *Ripar. Sauvage*, *Rip. Portalis* и *Solonis* имахъ 5—6 мет. дълги лѣторастаи и до 1 с.м. дебелина въ диаметра. Прѣзъ тази пролѣтъ получихъ се отъ тѣхъ около 35 хиляди пръчки. Отъ облагороденитѣ пръчки най-добъръ резултатъ даде *Rupest. Monticola* съ Сифта. Общия процентъ на покарванието е 50%. —

Болестъта „чернилка“ съществуваше въ малкъ размѣръ по всичкитѣ сортове, обаче, повече бѣхъ нападнати *Rupestris* и *Portalis*.

Прѣдъ видъ нуждата за американски лозови пръчки и по нѣмание на държавно мѣсто, Почитаемото М-ство на Търговията и Земледѣлието помоли Ломския Окр. Съвѣтъ, чрѣзъ г. Окр. Управителъ, да се отстъпи окръжния разсадникъ за култивирание американската лоза. Почитаемия Окр. Съвѣтъ не закъсне да се съгласи съ исканието на Министерството и отстъпи 50 декара пространство. Споменатото мѣсто почихъ да се разработва отъ замѣтника ми, г. Марковъ. (Азъ бѣхъ командированъ отъ Почитаемото М-ство на Търговията и Земледѣлието за изучавание културата на америк. лоза и филуксерното дѣло въ областъта Щирия — Южна Австрия). Прѣзъ зимата е риголено едно пространство отъ 25 декара на 60 с.м. дълбочина. Тази пролѣтъ се е доставило отъ гр. Montpellier 10,000 укоренени американски лози отъ сортоветѣ: *Riparia Sauvage* 2000 пръчки, *Rupestris metlica* 2000 пръчки, *Rip. monticola* 2000 пръчки, *Solonis* 2000 пръчки и *Jacques* 2000 пръчки. Също се доставило 2000 укоренени облагородени сортове: *Protogalis blet* върху *Viala* 400 пръчки, *Agamon* върху *Ripar. Portalis* 400 пръчки, *Agamon* върху *Rupestris mont.* 400 пръчки, *Alegante buchet* върху *Ripar. Portalis* 400 пръчки и *grand noir* 400 пръчки. Прѣзъ пролѣтъта е турено въ земята на укореняване около 100,000 пръчки. Укорененитѣ лози сж садени на 1.40 м. растояние въ квадратъ. Мѣстото, на което сж посадени, е равно съ глиесто-пѣськлива почва. Въ такава почва и на равнина, практиката прѣпоръчва да се саджтъ американскитѣ лози, които ще служжтъ за майка най-малко на 1.50—2 метра. Това е било извѣстно на г. замѣтника ми, но не е ималъ на расположение достатъчно пространство. Облагороденитѣ укоренени пръчки сж садени на 1.20 м., тѣ сж повече присадени чрѣзъ разсцеплина. — Отъ присаденитѣ и неприсаденитѣ има около 5%, които не сж покарали. Покаралитѣ вегетиратъ много добръ.

Прѣзъ пролѣтъта не е облагородявано, затова и тази година или идущата пролѣтъ нѣма какво да се раздава на населението. Отъ туренитѣ пръчки за укореняване има покарали около 50—55000. Тѣ прѣзъ идущата пролѣтъ ще се облагороджтъ. Отъ посаденитѣ на постоянно мѣсто има около 3000 главини отъ *Ripar. Sauvage*, които, споредъ профессоръ Виала, трѣбва да се искоренижтъ, тѣй като този сортъ се е показалъ слабо проти-

востоящъ на филуксерата и нѣкои отъ тѣхъ сж посадени на варовита почва (по нѣмание друга), та сж почихли да жълтежтъ. Всичкитѣ пръчки, посадени на постоянно мѣсто, си иматъ за подпорка прави колци; само на такива колци може да се отгледватъ приви и добръ узрѣли пръчки. Сега ще се риголи и останалото мѣсто (около 40 декара) отъ окръжния разсадникъ, така штоо цѣлото пространство, на което се култивира американската лоза и което е на двѣ разни страни, отдалечени една отъ друга на 4—5 километра, възлиза на 64 декара.

Вамъ е извѣстно, може би драгий читателю, че Ломския Окржгъ е втори по заразата отъ филуксерата подиръ Видинския. Въ Ломската околия има цѣли бърда, които сж съвършено опустошени отъ този бичъ на лозята, има цѣли бърда, които сж прѣобърнали на батали, непрѣходими пространства.

За Ломския Окржгъ е нужно едно пространство поне отъ 500 декара за разсадникъ. Отъ него трѣбва годишно да се раздава на населението съ десетки хиляди пръчки. Е, какво може да се направи съ сегашнитѣ 64 декара? Не знаиж по какви съображения, тукашния окръженъ съвѣтъ тази година не е прѣдвидѣлъ никаква сума по борбата съ болеститѣ на лозата, а също не иска и да отчуждава за вѣнтересъ на окръга едно пространство отъ 400 декара за урежданieto на единъ разсадникъ. Не можъ да си прѣдставя какво е това хланокървие на Г. г. членоветѣ по тоя толкова важенъ поминжкъ на населението. Както се научавамъ (не бѣхъ тукъ по врѣме на сессията), Постоянната Коммиссия е имала въ бюджетно-проекта си прѣдвидени сумми за повдигание земледѣлието, конкурси и др.; обаче, повече отъ Г. г. членоветѣ на Окр. Съвѣтъ, по капризни прищевки, отхвърлили много нѣща и сега виждамъ, че Ломския Окржгъ остава безъ разсадникъ — безъ лоза.

г. Ломъ, 6 Ноември 1896 год.

Ж. Драговъ.

ЗАКОНПРОЕКТЪ

За

Военни ремонтни депа и чифлици при тѣхъ за практическо обучение на войницитѣ по земледѣлието и клоноветѣ му.

Чл. 1. При Държавнитѣ конезаводи и складове за жребци, подвѣдомствени на Министерството на Търговията и Земледѣлието, Военното Министерството открива ремонти депа, на които назначението ще бжде: 1-во да снабдяватъ войската съ добъръ конски материялъ; и 2-ро да се обучаватъ войницитѣ при тѣхъ по земледѣлието и клоноветѣ му.

Чл. 2. Нуждитѣ за ремонтнитѣ депа помѣщения и приспособления се правжтъ отъ Военното Министерство.

Чл. 3. Добититѣ отъ Чифлицитѣ при конезаводитѣ производвѣния служжтъ и за нуждитѣ на депата.

Чл. 4. Службата при ремонтнитѣ депа се извршва отъ специални военни команди, състава на които се опрѣдѣля отъ Военното Министерство въ споразумѣние съ това на Търговията и Земледѣлието.

Чл. 5. Войницитѣ, предназначени да постжжтъ въ ремонтнитѣ депа, се взематъ отъ артилерийскитѣ и кавалерийскитѣ части на войската, слѣдъ като прослужжтъ една година въ строя. Тѣзи войници трѣбва да сж свършили най-малко четири отдѣление, да сж синове на земледѣлци или сами да сж такива.

Забѣлжжка. — Допущатъ се да постживатъ въ депата и войници отъ пехотата, ако отговарятъ на горнитѣ условия и се заджжжтъ да прослужжтъ двѣ години въ тѣзи заведѣния.

Чл. 6. Войницитѣ отъ ремонтнитѣ депа извршватъ всичкитѣ стопански работи при чифлицитѣ и се обучаватъ по земледѣлието и клоноветѣ му.

Чл. 7. Чифлицитѣ при конезаводитѣ и складоветѣ за жребци се уреждатъ отъ Министерството на Търговията и Земледѣлието по такъвъ начинъ, штоо тѣ да служжтъ за войницитѣ, като образцови стопанства по земледѣлието и клоноветѣ му.

Чл. 8. Обучението на войницитѣ по земледѣлието и отрас-

литъ му при образцовитѣ стопанства се рждоводи отъ персонала на конезаводитѣ и складовѣ за жребци, както и отъ специалнитѣ за тази дѣлъ учители и то по особена программа, изработена съвмѣстно отъ Военното Министерство и това на Търговията и Земледѣлието.

Забѣлъжка. — Всичкитѣ учебни пособия за учението на войницитѣ се доставятъ отъ Министерството на Търговията и Земледѣлието.

Чл. 9. Ремонтнитѣ депа въ строево и домакинско отношение сж подчинени на Военното Министерство.

Чл. 10. Чифлицитѣ при сществуващото ремонтно депо при селата: Гурмазово и Горня—Баня се уреждатъ съгласно настоящия законъ.

Чл. 11. Потрѣбнитѣ расходи за прилагание на настоящия законъ и за поддръжанието на депата се прѣдвиждатъ въ всѣки-годишнитѣ бюджети на надлѣжнитѣ Министерства.

Чл. 12. Единъ правилникъ, изработенъ съвмѣстно отъ Военното Министерство и това на Търговията и Земледѣлието, урежда подробноститѣ по прилаганието на настоящия законъ.

КНИЖНИНА.

Филоксерата и борбата противъ нея. *Разговоръ върху днешното положеніе на филоксерния въпросъ, състоящъ отъ 10 урока отъ Херманъ Гете, професоръ на Ц. Кр. висше земледѣлческо училище въ Виена и членъ въ държавната комиссія по изслѣждане на филоксерата. Прѣвелъ отъ нѣмски Аг. Димитровъ. Русе, 1895 год. Цѣна 1 левъ, стр. 94 на осмина.*

Ето една много полезна книга, забравена или, по право казано, необърнато внимание отъ нашия печатъ, който за всичко може да пише, но затова, което храни нѣния Български народъ — за земледѣлието и клоновитѣ му, ни зхбъ не обѣля да каже баре двѣ думи, да спомене че е излѣзла отъ печатъ такава и такава книга съ таково съдържаніе. Това нехайство отъ страна на нашия печатъ съ нищо не може да се обясни. За една брошура, съ неземледѣлско съдържаніе, всичкитѣ наши списания и вѣстници се надпрѣварятъ кой по бърже да ѝ разгледа, но ако тази брошура е съ земледѣлско съдържаніе, нито едно списание, нито нѣкъ вѣстникъ, ще обѣли зхбъ да спомене баре, че се е появила на бѣлъ свѣтъ такава книга. Защо става това? — Дали редакциятѣ на списанията и вѣстницитѣ го считатъ за унижение, ако се напечати нѣкоя рецензия за брошура съ земледѣлско съдържаніе въ вѣстника или списанието си? — не знамъ. Прѣвъ миналата зима излезе една прѣкрасна, обемиста брошура — „Земледѣлското образование въ Франция и у насъ отъ П. Дичевъ“, заради която само въ сп. „Орало“ се казахъ двѣ сухи думи, а повече отъ това нашия печатъ ни дума не спомена за нея; а тая книга, поради въпросътъ, който засега, заслужава да се раскритикува дума по-дума отъ нашитѣ специалисти по тази частъ. Сжщо излезе отъ печатъ, прѣди година нѣщо, капиталното съчинение на Г-на Хигила — „Общо Земледѣлие“, но и за него толкова спомена печата. За това съчинение даже и „Орало“ не каза нищо! Прѣведохъ се отъ Чехски нѣколко книги по „отлѣждане на земледѣлскитѣ растения“ и тѣ сжщо съ такава честъ се удостоихъ отъ нашия печатъ. Съ всичкитѣ почти земледѣлски книги е ставало сжщото — за едни е споменъто само, че сж „излезли отъ печатъ“, а за повечето се е прѣмълчавало. Съ всестранно разгледване нѣкоя земледѣлска книга не се е удостоила още, защото, види се, земледѣлскитѣ книги по-малко важностъ прѣдставляватъ, отъ колкото „едни малки и голѣми ерве“, заради които нашитѣ прѣдчавители на висшитѣ науки щѣхъ да се испотрѣбятъ.*) Но доста за това, за сега да се ограничимъ само съ разгледване на

*) Б. р. Редакцията не мисли, че трѣбва да се намѣква на Г. г. прѣдставителитѣ на Висшата наука за това, че се занимавали съ своята специалностъ и писали за „голѣмитѣ и малки ерве“. Въ земледѣлието лежатъ купъ въпроси, съ които земледѣлицитѣ би трѣбвало да се занимаватъ.

горнята книга, а за това другъ нхтъ и на друго мѣсто, понеже рамкитѣ на тоя вѣстникъ не допушатъ да стане това сега.

За филоксерата у насъ е започнато да се говори още отъ 1883 г., въ която година за прѣвъ нхтъ се откри въ Видински окръгъ. До тая година въ България не е сщществувало ни едно оригинално или прѣводно съчинение по тоя въпросъ и за това тогава е било извинително да се горори, „че филоксерата била голѣма колкото прасето, та изядало коренитѣ на лозитѣ“, или пъкъ, „че филоксерата се увила на цигари въ лозовитѣ листа“ (въ тоя случай се бъркатъ понятията за цигараджията (Rhyndhites Betuleti) и за филоксерата) и пр. и пр.: но сега, когато имаме на Български нѣколко съчинения по тоя въпросъ, ще е абсурдно да се мисли така.

Г-нъ Аг. Димитровъ е прѣвелъ и издалъ брошурата си тъкмо на врѣме — когато вече захванъ да се говори на всѣкъдѣ и всѣкой да говори за филоксерата. Ето какъ мисли автора на тая книга за филоксерния въпросъ: „Борбата за сщществуване, която се води, както между човѣцитѣ, така и между всичкитѣ органически сщщества, ще трае, догдѣто сщществува този твѣтъ. Въ тази борба обикновенно побѣждава по-силния, а слабия загива. И върху обширната и важна област на земледѣлието се е почнхла и ще продължава такава борба. Отъ една страна, най-ниско организираниитѣ растения — паразитнитѣ гхби — се борятъ за своето сщществуване съ нашитѣ по-високо организирани растения, отъ друга страна, пъкъ цѣлото растително царство вѣюва съ царството на животнитѣ, особено съ нѣкои насекоми, врѣдителни за нашитѣ културни растения. Всѣкой, мисля, ще се съгласи, че подобни врѣдителни, които вмѣсто да се намалхтъ, отъ денъ на денъ се умножаватъ, съ бхджде могатъ да станхтъ по-многобройни и по-разнообразни. Тогава, ако искаме съ упѣхъ да обработваме нашитѣ растения, трѣбва да се приготвимъ за тая вечна борба.

„На-да-ли нѣкоя другъ врѣдител на растенията е причинилъ такива голѣми поврѣди на лозарството, както филоксерата, която сериозно застрашава този важенъ клонъ отъ земледѣлието.

„До сега се борихме поне съ видимитѣ врѣдителни на растенията, а сега трѣбва да се боримъ съ единъ невидимъ врагъ, на когото присхтствие се съгледва слѣдъ дълговрѣменното упражняване на своето подземно орджие за опростаиваніе“.

Филоксерния въпросъ сериозно интересува лозаритѣ. Всички събрания, дружества, конгресси, поучителни заведения, списания и литература, както и всички разумни лозари се занимаватъ съ него най-усърдно. Ако и филоксерния въпросъ да не може още да се смѣта за окончателно рѣшенъ, въпрѣки срѣдсвата, които се въвеждатъ, обаче, трѣбва поне да признаемъ, че не сме далечъ отъ неговото рѣшение и можемъ да вѣрваме, че съ трудъ ще можемъ сполучи въ намѣрението си. Но за тая цѣлъ се изисква, прѣди всичко, колективенъ трудъ и една общоревностна дѣятелностъ.

Не трѣбва да гледаме на филоксерния въпросъ съ криво око и да мислимъ, че всичко е напраздно, но и не трѣбва пъкъ да бхдемъ твърдѣ благодарни отъ всичко и да вѣрваме, че всичко е прѣувеличено и че природата сама ще се погрижи за своєврѣменното отстраняване на злото; никакъ не трѣбва да стоимъ съ сгърнхти рхцѣ и да гледаме съ хладнокрвие на всичко онова, което се върши по обязнението и рѣшението на филоксерния въпросъ. Въ тѣзи порицания падагъ всички ония, които си мислхтъ, че по тѣхъ нѣма филоксерата и сж далеко отъ тая опасностъ.

Брошурата, въ 10 урока и едно заключение, обстоятелствено разгледва въпроситѣ: какъ се е появила и распространила филоксерата; знаковетѣ за распознаване на филоксерата; срѣдствата за прѣнасянието ѝ; искореняване на филоксерата, въобщо; обработване на заразенитѣ лозя; периодическото поливание и обработване на нѣска за прѣдпазване отъ филоксерата; способността на американскитѣ лози да противостоятъ на филоксерата; за избирванието на американскитѣ лози при възобновяванието на нашитѣ лозя за прѣдпазване отъ филоксерата.

Всѣка отъ горнитѣ точки се разгледва въ по единъ урокъ и то на доста обширно.

Въ брошурата се разгледва и въпроса за появяването на филоксерата въ България, — гдѣ, въ какъвъ размѣръ, и мѣрките взети противъ нея.

Брошурата прѣдставлявала голѣмъ интересъ за всѣки грамотенъ българинъ и ний ѝ прѣпоръчваме на всѣкого. Тя е написана на языкъ, лесно-разбираемъ, тъй-щото и слабо-грамотния ще може да ѝ разбере. Гдѣ се намира за проданъ тая брошура, продавача не казва.*)

Хр. Ив. Разсукановъ.

Земледѣлчески календаръ.

а) Лозарство. Продължаватъ се работитѣ отъ минхлий мѣсець. Освѣнъ риголенията, носението торъ, присажданieto и др., може да се правятъ още дългѣрми, да се рѣже и пр.. Есенното рѣзание нѣкои извършватъ и въ най-студеното врѣме. Ако не сме извадили коловетѣ изъ лозята съ подпорки, могатъ да се вадятъ, ако не е замръзнуло. Щомъ не е много кално и замръзнуло, може да се вадятъ поставенитѣ въ папинерата лози за укореняване и се запазватъ въ пѣськъ или трагъ за присаждане, или за напролѣтъ за засаждане.

б) Винарство. Довършва се варението на ракията. Исправненитѣ сѣждове се измиватъ добръ, защото лесно поплѣсняватъ или се вкисватъ. Ако не мръзне, трѣбва да се измие добръ избата за врѣнието, а тъй също всѣка сѣждина, прѣсата, машинитѣ и др., които се изсушаватъ и запазватъ до сѣдующий гроздоберъ.

Вината се доливатъ често. Приготовлява се за прѣтаканieto на бѣлитѣ вина. Отдѣлянието на послѣднитѣ отъ калъта трѣбва да се почне въ края на този мѣсець.

Избата се затуля добръ съ слама, парцали и др., за да се запази отъ студа. За провѣтряване — причистване на въздуха се отваря по пладнѣ, но само когато вѣнъ е топло. Държанието на избата отворена е въ ущърбъ на вината и то не само на старитѣ, но и на новитѣ.

в) Земледѣлие. Прѣзъ този мѣсець се искарева торъ на нивитѣ и лозето.

г) Львовѣдство. Сѣмето, което се съхранява до напролѣтъ, трѣбва да се прѣгледва отъ врѣме на врѣме, да не би да запари, измръзне или да го нападатъ мишки. На ония мѣста, гдѣто младитѣ горски култури се застрашаватъ отъ зайци и др. дивячъ, трѣбва да се зематъ прѣдпазителни мѣрки.

Продължава се сѣчението и прорѣжданието на горитѣ въ опрѣдѣленитѣ участъци. При добра пжуртина прѣкарватъ се изработенитѣ дървени материяли. — Събиратъ се яйцата на перурдата „голѣмоглавъ“ и гжесеничитѣ гнѣзда на „златозадняка“ и се изгарятъ.

д) Овощарство. Продължава се садението на овощнитѣ дръвчета до тогавъ, до когато земята не е замръзнула. Ако врѣмето позволява, извършва се рѣзанието на дръвчетата. Приготовлява се почвата за пролѣтнитѣ садения.

е) Зеленчарство. Този мѣсець е почивката на градинаря, понеже има много малко работа въ зеленчарската градина; прѣзъ този мѣсець се прѣдприема торението на цѣлата градина и се прѣобръща всичката на голѣми буци съ цѣлъ, за да може въздухътъ да има по свободенъ пристъпъ въ почвата.

ж) Пчеларство. Пчелитѣ не трѣбва да се обеспокояватъ. Да се внимава, да бждатъ поставени на сѣнчесто мѣсто. Ако лѣталата сж натрупани съ снѣгъ, трѣбва да се очистятъ, за да не се задухатъ. Да се прѣдпазватъ пчелитѣ отъ мишки.

Разни.

Най-голѣмата гора въ свѣта.

По издирванието на горската секция отъ „Американското дружество за културний прогресъ“, най-голѣмата гора се намира въ Сибирь. Тя се простира отъ Обийското низкоземие на истокъ до Инди-

гарската долина и по-нататъкъ прѣзъ долинитѣ на рѣкитѣ: Енисей, Оленека, Лена и Яна. Има дължина около 3000 мили а широчина около 1000 до 1700 мили. Състои се отъ смърча, лариксѣ, кедъръ и други иглолистни породи. Дърветата сж 45—50 метра високи и сж така гъсто порасли, щото клоноветѣ имъ съвършено прѣпречватъ входа на блѣдитѣ лъчи на сѣверното слънце. Въ вѣтрѣшността на тази гора до днесъ не е стѣжвалъ човѣшки кракъ. Най-смѣлитѣ американски ловци влизатъ само по крайщата ѝ, като постоянно бѣлжатъ дърветата, гдѣто минаватъ; безъ такова бѣлжане тѣ се убѣркваатъ въ вѣтрѣшността ѝ и умиратъ отъ гладъ и студъ. Близосѣднитѣ туземци въобще избѣгватъ влизанието въ тази гора — океанъ, като ѝ наричатъ: мѣсто, гдѣто се губи всѣко съзнание.

По колко години живѣятъ животнитѣ?

Споредъ изсѣдванията на природоиспитатели Blourens и професора Weisman, различнитѣ животни живѣятъ както слѣдва:

Конятъ и магарето до 50 години (Brehm увѣрява, че е виждалъ въ Англия единъ конь на 62 години), говедото 30 год., овцата, козата и свинята до 15 год., кучето отъ 15 до 25 години, котката 10 години, еленятъ 40 год., дивата свиня 25 год., лисицата 14 год., заяка 10 год., левътъ 35 год., дивата гжеска 25 год., дивата патка 15—20 години, дивий гълъбъ 10 год., гургулицата 15 год., гарванитѣ и свраката повече отъ 100 години, кукувицата 30—40 год., славейтъ (въ кафъ) 10 год., косятъ 15 год., канарчето 12—15 год., жълвата до 1000 години.

Търговия съ овощия.

Само отъ станцията Кешкеметъ въ Унгария сж изнесени прѣзъ мѣсець Май 1895 год. за Виена 18,322 метрически центнера зарзалии, за Будапеща 3,897 м.д., за Прага 1,213 м.д., за Бреславъ 900 м.д., за Дрезденъ 676 м.д., за Берлинъ, Върнъ, Краковъ, Лембергъ и Мюнхенъ 2,190 метрически центнера.

Прѣзъ мѣсець Августъ сжщата година сж изнесени: за Виена 10,903 м.д., за Будапеща 2,659 м.д., за Прага 790 м.д., за Бреславъ 536 м.д., за Дрезденъ 495 м.д. и за Берлинъ и друдждѣ 1,213 м.д. — или всичко прѣзъ двата мѣсеци отъ тази станция сж изкарани 47,530 метрически центнера или 4,753,000 k.g. съ 4,612 вагона. —

Колко марки плаща Германия за чуждестранни овощия?

	Прѣзъ	1895 г.	1894 г.	1893 г.
за прѣсни плодове		22,445,000	22,177,000	12,907,000
„ сушени плодове		10,669,000	9,728,000	11,343,000
„ грозде за ѣденie		2,267,000	2,082,000	1,724,000
„ прѣсни, южни плодове		7,237,000	6,738,000	5,451,000
„ сухи „ „		17,155,000	1,334,000	16,382,000
„ орѣхи и кестени		4,963,000	3,587,000	3,552,000
Всичко:		64,736,000	57,652,000	51,359,000

Отъ сухитѣ овощия е внесла само Сърбия прѣзъ 1895 г. 128,583 метрически центнера, 1894 г. 115,288 и 1893 г. 147,733 м.д., когато цѣла Турция е внесла само 2,785 м.д. прѣзъ 1795 г..

Ами България колко сухи плодове е внесла въ Германия?

Хижената въ Италия.

Споредъ една неотколешна официална статистика, хижената въ Кралство Италия е за оплакване. Истинна, че и нашата страна (паше вѣстникъ „Amicul Agricoltorului“, за Романия) не стои въ здравословно отношение дотамъ добръ, ала Италия — споредъ тия неотдавниши данни, стои много назадъ.

Отъ 8254 общини 1454 нѣматъ вода за пиение; въ 4877 общини смѣтоветѣ и изверженията се изсхвърлятъ чисто и просто на улицата; повече отъ 100,000 души отъ населението прѣкарватъ скитнически животъ. Въ 1700 общини заболелитѣ ѣдатъ само хлѣбъ — остатъкътъ отъ населението го не вижда, освѣнъ отъ празникъ на празникъ, и ако би мамулитѣ (папура), отъ брашното на които правятъ качамакъ, (мамалига, Palenta) да сж развалени, мухлясали, тогава захваща да втрдува *pellagra* — една остра болестъ, отъ която ежегодно въ Венеция и Ломбардия умиратъ по 4000 души отъ 100,000-тѣхъ души и повече, които заболяватъ отъ нея болестъ. Въ 4965 общини най-заможнитѣ жители само могатъ да плащатъ месото, що го ѣдятъ.

Дѣйствително, много важна статистика, най-паче въ отношение жизнеността на единъ народъ.

Било би извървено нужно — свърша горѣказания вѣстникъ — да направимъ и ний една подобна статистика, та тогава да можемъ да вземемъ нуждитѣ мѣрки за прѣмахване на злото.

Складове на житни храни въ Европа.

Прѣсмѣтнатъ въ тонове, отъ по 1000 килограмма тонътъ, сж били, споредъ „Corntrad News“, на 1 Октомврий т. г. както слѣдва: въ Анверсъ 22,805, Парижъ (пшеница и брашно) 44,415, Марсилия 14,805, Хавръ 8,055, Динкиркенъ 1,090, Кале 435, Панси 1,085, Сантъ-Назеръ 3,050, Берлинъ 4,355, Хамбургъ 3,700, Манхаймъ 39,100, Бременъ 1740, Штетинъ 870, Мюнхенъ 1,350, Ротердамъ 2,715, Амстердамъ 3,265, Венеция 8,110, Виена 3,050, — всичко 164,595 тона.

Складовитѣ пѣкъ въ *износитѣ* Европейски центрове на сжщата дата сж били: въ Данцигъ 6,750, Кенигсбергъ 7,185, Пеща 67,495, Варна 17,420, Бургазъ 11,975, Солунъ 4,570, Рига 1,740, Ревалъ 4,135, Петербургъ 4,355, Одеса 141,520, Николаевъ 63,140, Севастополъ 3,920,

*) Навѣрно въ книжарницитѣ въ гр. Руссе! (В. Р.).

Вердонскъ 11,975, Марианополъ, 8,710, Теодосия 13,065, Генчикъ 5,445, Ростовъ на р. Донъ 44,630, Тагенрогъ 23,950, Новоросийскъ 18,725, — всичко 460,705 тона.

Извѣстие на тютюна изъ Хавана.

Износа на тютюнъ изъ Хавана показва, като че ли съвѣтъ ще спре: беридбата вмѣсто ба бѣде 200,000 тона (1 тонъ 1000 килограмма), тя на-да-ли ще бѣде по-голяма отъ 20,000 тона, тъй като цѣлата тютюнева беридба е била унищожена отъ вѣстанниците и отъ правителствения войски походи. По прѣдшната тютюнева беридба се намира въ рацѣтъ на фабрикантите. За въ бѣдѣще, прочее, указва се нужда да се замѣсти Хаванския тютюнъ съ тютюнъ отъ друго нѣкое произхождение.

Въпроси и отговори.

Въпросъ 18. Моля почтаемата редакция на Винарско-Земледѣлчески Вѣстникъ да ми съобщи слѣдущето:

1. Сливи, които не раждатъ, могатъ ли да бѣдятъ присадени (облагородени), както другите овощни дръвчета или не?

2) Окаструванието на такива сливи ще бѣде ли полезно или не?

с. Поповци (Габровско).

Ст. Д. Кузмановъ.

Отговоръ 18. За да може редакцията да Ви послужи, умолявате се, Г-нъ Кузмановъ, да ѝ дадете свѣдения върху слѣдущето:

1. Въ какви условия сж поставени дървчетата Ви? (Мѣстоположение и почва)?

2. Буйнорастящи ли сж или не?

3. Стари ли сж или млади?

4. Да ли цвѣтатъ и не завързватъ или никакъ не цвѣтатъ?

Кореспонденция.

Много отъ Г. г. абонатите ни, абониращи отъ агентни на Г. Д. Тодоровъ, при началото на абониранieto имъ сж испратени извѣло по 15—16 броеве. Обаче слѣдъ испращанieto на слѣдующите броеве нѣкои отъ тѣхъ повръщатъ само послѣдните, като сж расписватъ, че не желаятъ да получаватъ вѣстника ни.

Тѣзи Г. г. абонати никой на сила не е желаялъ да абонира, но защо задържатъ прѣдидущите ни броеве? Или тѣ знайтъ, че трѣбва да се плати на краж на годината, та да отбихтъ тая грижа, вращатъ само послѣдните броеве. Ний отъ скромность нѣма да посочимъ имената на тия Г. г. абонати,

но ако ни не върнатъ всичките испратени броеве или не се издѣлжжт, ще бѣдемъ принудени да публикуваме имената имъ и за удовлетворение да се отнесемъ, гдѣто трѣбва.

Отъ редакцията.

Обявление.

Открива се подѣска на дѣтското илюстровано списание „ЗВЪЗДИЦА“ ГОД. VI (1897).

(сп. „Звѣздица“ е прѣпорѣчено на родители и учители съ окръжно отъ Министерството на Просвѣщенieto отъ 28 Септемврий 1896 г. подъ № 15,250).

„Звѣздица“ е най-распространеното дѣтско списание. То дава на читателите си, освѣнъ отборъ материялъ за прочитъ, още и добри приложения. (Първото приложение е красивъ стѣненъ календаръ, съ хубави бои, който се испраща съ I книжка).

Годишниятъ абонаментъ на „Звѣздица“ е САМО ДВА ЛЕВА, нѣ прѣдплатени.

Родители и учители! запишете дѣцата и учениците си на „Звѣздица“: „Звѣздица“ и любимото дѣтско списание!

Всичко, що се отнася до „Звѣздица“, се испраща до Н. Бѣловѣждовъ, учителъ — София.

Забѣлѣжка. Редакцията на „Звѣздица“ издава и редъ книжки за дѣца подъ название „Дѣтска библиотека“. До сега сж издадени 12 книжки, които заедно струватъ 1 л. и 80 ст. Цѣната имъ е съвѣтъ малка. Обявление за тѣхъ се намира въ всѣка книжка на „Звѣздица“. Обръщаме внимание на всички и върху тѣзи книжки.

Отъ редакцията.

Подаръци.

Г. Г. Т. Косовски, подпоручикъ отъ 16-й п. Ловч. полкъ, подарява едно годишно течение отъ вѣстника ни за библиотеката въ родното си село — Бойница.

Г. К. Илиевъ — на библиотеката въ с. Старопатица.

Поправки: Въ 17 брой сж направени слѣдующите опущения:

На стр. 131, колона I, дедъ 18, вмѣсто думата *увеличава* да се чете *намалява*. На 19 редъ вмѣсто *намалява* — *увеличава*. На 26 редъ прѣдъ думата нѣколко да се пригури думата *само*, а думата *подъ* да се чете *надъ*.

—><—

МЕТЕОРОЛОГИЧЕСКИ ВЮЛЕТИНЪ

За гр. Плевенъ.

Отъ 25-й Ноемврий до 9-й Декемврий 1896 г. (по старъ стилъ).

Число	Барометръ въ м. м., редуц. на 0° Ц.		Температура на въздуха по Ц.						Температура на почвата по Ц. на дълбочина				Абсолютна влажност	Относителна влажност	Посока и скоростъ на вѣтра, метри въ секунда.			Облачност	Валежъ въ м. м.	Разни явления.				
	дневно	срѣдно	7 ч. с.	2 ч. в.	9 ч. в.	срѣдно	максимална	минимална	0-35 м.	0-65 м.	0-95 м.	1-25 м.			срѣдно	срѣдно	7 ч. с.				2 ч. в.	9 ч. в.	срѣдно	7 ч. с.
25	751.5	-5.0	-1.4	-2.1	-2.7	-0.7	-6.2	2.7	5.9	8.4	10.3	3.1	80	тихо	тихо	ССЗ 5	10.0	—	—					
26	747.9	-0.6	1.6	0.5	0.5	3.2	-3.2	2.6	5.6	8.1	10.1	4.3	90	тихо	ЗСЗ 3	С 1	9.0	—	Сл. дѣж. (помед.)					
27	754.4	4.6	7.4	3.6	4.8	8.1	-0.2	1.0	3.2	7.6	9.0	4.4	67	З 26	ССЗ 13	ЗЮЗ 9	3.7	0.9	Сиденъ вѣтъръ.					
28	758.9	0.2	4.3	3.0	2.6	6.6	-1.4	2.1	4.7	7.1	9.4	4.5	81	тихо	ССЗ 1	ПЮИ 1	9.3	—	Слана, мъгла.					
29	756.9	-0.2	0.8	1.2	0.8	3.5	-1.3	2.3	4.8	7.2	9.3	4.4	92	ИСИ 1	З 3	ЗЮЗ 7	10.0	—	Снѣгъ.					
30	758.7	1.2	4.7	-0.6	1.2	5.4	-0.6	2.3	4.9	7.2	9.3	4.6	87	ЗЮЗ 3	ССЗ 1	ЮЮЗ 2	3.3	4.1	—					
1	754.9	-3.2	0.0	-3.2	-2.4	1.4	-3.7	2.4	4.9	7.2	9.2	3.9	96	ЮЮЗ 1	Ю 1	ЗСЗ 1	9.3	—	Слана, мъгла.					
2	746.4	-4.2	0.3	-1.2	-1.6	1.1	-4.5	2.4	4.9	7.1	9.1	3.9	93	тихо	ЗСЗ 3	тихо	9.7	—	Мъгла, скръжжъ.					
3	739.1	-2.6	12.4	2.7	3.8	12.8	-2.8	2.4	4.7	7.0	9.0	4.7	80	ССЗ 3	Ю 23	ЮЮИ 5	9.7	—	Мъгла, скръжжъ.					
4	743.1	1.1	3.3	1.7	2.0	3.6	1.0	2.0	3.3	6.4	7.9	5.1	96	СЗ 1	тихо	тихо	10.0	2.0	Мъгла, дѣждъ.					
5	750.5	2.1	1.6	0.4	1.1	3.6	0.0	2.3	4.4	6.5	8.4	4.8	95	тихо	ССЗ 4	ЗЮЗ 5	6.7	1.4	Мъгл., дѣж., снѣгъ.					
6	753.2	1.8	4.0	-0.1	1.4	4.8	-2.0	2.5	4.5	6.6	8.5	4.4	84	ПЮИ 4	И 1	тихо	9.3	0.0	Слана.					
7	755.2	-0.2	0.3	0.1	0.1	0.6	-0.3	2.6	4.6	6.6	8.5	4.5	97	тихо	ССЗ 2	ЗЮЗ 2	10.0	—	Слана, мъгла.					
8	757.3	-1.9	0.4	0.2	-0.3	1.3	-2.1	2.6	4.6	6.6	8.5	4.4	97	тихо	ССЗ 1	тихо	10.0	—	Мъгла.					
9	756.7	-0.9	-0.1	0.4	0.1	0.5	-0.9	2.7	4.7	6.6	8.4	4.4	97	тихо	тихо	З 2	10.0	—	Мъгла.					

Съобщава: В. П. Елчевъ

Печатница на Бр. Ст. Бояджиеви — Плевенъ